

Sygn. akt I ACa 105/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska (spr.) SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2021 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K.

przeciwko Skarbowi Państwa-Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn. akt I C 542/19

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego 240 (dwieście czterdzieści) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) na rzecz adwokata K. K. (1) 147,60 (sto czterdzieści siedem i 60/100) złotych, w tym 27,60 (dwadzieścia siedem i 60/100) złotych podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Ewa Jastrzębska	SSA Roman Sugier	SSO del. Tomasz Tatarczyk
---------------------	------------------	---------------------------

Sygn. akt I ACa 105/20

UZASADNIENIE

Powód Z. K. pozwem z dnia 23 lipca 2019 r., wniósł o zasądzenie kwoty 80.000,00 zł od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Zakładu Karnego w (...) oraz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podał, że w czasie odbywania kary pozbawienia wolności był traktowany z naruszeniem podstawowych praw człowieka, bowiem odbywał karę w złych warunkach i miał niedostateczną opiekę medyczną.

Pozwany Skarb Państwa – Dyrektor Zakładu Karnego w (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu.

Zarzucił, iż nie naruszył dóbr osobistych powoda w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 grudnia 2019r. Sąd Okręgowy w Katowicach:

1.powództwo oddalił;

2.odstąpił od obciążenia powoda zwrotem kosztów procesu na rzecz pozwanego;

3.przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach wynagrodzenie pełnomocnikowi powoda z urzędu adw. K. K. (1) w wysokości 221,40zł .

Ustalił w uzasadnieniu, iż powód Z. K. ma 39 lat. W Zakładzie Karnym w (...) przebywał w okresie: od 17 sierpnia 2015 r. do 10 września 2015 r.; od 14 października 2015 r. do 10 czerwca 2016 r. oraz od **09 września 2017 r. do 02 kwietnia 2019 r.** (k. 13 – verte - 21). Jest pozbawiony wolności jest po raz czwarty. We wskazanych okresach, w których powód przebywał w Zakładzie Karnym w (...), nie występowało zjawisko tzw. przeludnienia (k. 13-verte - 22). Powód był osadzony w nowym pawilonie (...).

Cele w ww. pawilonie w których przebywał powód, to cele: jedno-, dwu- i trzyosobowe. Są one wyposażone w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, który jest wymieniany na bieżąco w przypadku, gdy ulegnie uszkodzeniu (odpowiedź na pozew k. 13-verte, 23-24; zeznania świadków: K. L. k. 85). W celach jest sprawna wentylacja grawitacyjna (protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych i wentylacyjnych, k. 27-30) oraz znajdują się w nich zabudowane kąpiki sanitarne dysponujące własnym oświetleniem – o ile cele są wieloosobowe. W celi można otwierać okna. Powód wychodził na spacer. Jeśli chodzi o oświetlenie to dzieli się ono na oświetlenie w celach wyłączane przez oddziałowych zgodnie z regulaminem po godz. 22:00 oraz oświetlenie kąpików sanitarnych włączane z cel bezpośrednio przez więźniów, bez ograniczenia czasowego (odpowiedź na pozew k. 14-verte i k. 15; zeznania świadków: M. T. k. 56 i K. L. k. 85). Powód miał dostęp do takiego oświetlenia. Cele są również wyposażone w specjalne przesłony umożliwiające otwieranie bądź uchylanie okien, których istnienie jest uzasadnione kwestiami bezpieczeństwa i uregulowane jest przepisami prawa (odpowiedź na pozew k. 14-verte). Osadzeni mają dietę, której skład i ilość jest wynikiem możliwości organizacyjnych Zakładu Karnego, konsultacji z personelem medycznym oraz indywidualnego zapotrzebowania osadzonych, co skutkuje funkcjonowaniem w ZK w (...) aż 17 różnych diet dla osadzonych (odpowiedź na pozew k. 15-verte; zeznania świadka K. K. (2) k. 55-verte). Powód zgłosił dietę wegetariańską. Osadzeni korzystają również z opieki medycznej (odpowiedź na pozew k. 16), powód również oraz mają zapewnioną ciepłą kąpiel dwa razy w tygodniu (odpowiedź na pozew k. 15; zeznania świadka K. L. k. 85-verte, zeznanie powoda k.95-96 akt). W tym roku powód był dowieziony na badania specjalistyczne gastrokopii w ASL w B., sam badanie przerwał. Miał bandanie USG. Powód mógł korzystać z biblioteki.

Ustalając powyższy stan faktyczny, Sąd pierwszej instancji oparł się na dowodach z dokumentów przedstawionych w toku postępowania przez strony, co do których wiarygodności żadna ze stron nie składała zastrzeżeń. Ponadto, ustalenia faktyczne sprawy miały swoje źródło w zeznaniach powoda (k. 95- 96 akt) oraz w osobowych źródłach dowodowych w postaci zeznań świadków:

K. K. (2) (k. 55-verte), M. T. (k. 56) i K. L. (k. 85), którym to dowodom sąd ten przyznał walor wiarygodności, w ich pełnionych funkcjach oraz wiedzą.

Zdaniem sądu pierwszej instancji powództwo nie było uzasadnione. Za zasadny uznał ten sąd zarzut przedawnienia roszczenia za okres na trzy lata przed wniesieniem pozwu przez powoda z uwagi na treść art. 442⁽¹⁾§1 k.c. Powód widział gdzie przebywał i jakie miał niedogodności. Zatem sąd ten zajął się więc pobytem powoda w ZK w (...) dopiero w roku 2017 lecz nie dopatrywał się podstaw do uznania, że w czasie odbywania kary pozbawienia wolności naruszono dobra osobiste powoda.

Podkreślił sąd pierwszej instancji, iż za utrwalone już w orzecznictwie sądowym uznać należy stanowisko, że prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie. O naruszeniu godności skazanego można mówić jednak wtedy, gdy cierpienia i upokorzenie przekraczają konieczny element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności. Godność człowieka jest dobrem osobistym, które podlega ochronie między innymi na podstawie art. 23 i art. 24 k.c., jak również - w stosunku do osób odbywających karę pozbawienia wolności - na podstawie art. 40 i art. 41 ust. 4 Konstytucji, art. 3 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. - dalej: "Konwencja") oraz art. 4 Kodeksu karnego wykonawczego. Przepisy te nakazują wykonywanie kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności skazanego oraz zakazują stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karaniami skazanego. Ograniczenie praw i wolności skazanego może wynikać jedynie z ustawy i wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia. Ustawowe ograniczenia praw i wolności osób odbywających karę pozbawienia wolności zamieszczone są między innymi w kodeksie karnym wykonawczym, regulującym zasady i sposób wykonywania orzeczonych przez sądy kar. Przepisy określają prawa i obowiązki osób odbywających karę pozbawienia wolności oraz regulują uprawnienia i obowiązki funkcjonariuszy zakładów karnych w zakresie nadzoru nad prawidłowym wykonaniem tej kary oraz ochrony porządku i bezpieczeństwa.

Zgodnie z treścią art. 24 § 1 k.c., w sprawie o ochronę dóbr osobistych Sąd w pierwszym rzędzie ustala jednak, czy do ich naruszenia doszło i dopiero w razie pozytywnej odpowiedzi na to pytanie ocenia, czy działanie pozwanego naruszcyciela było bezprawne. Precyzując rodzaj naruszonych dóbr, uzasadniających roszczenie o zadośćuczynienie, powód twierdził, że zachowanie pozwanego naruszyło jego dobra osobiste, poprzez:

przeludnienie cel, powyżej 3 m² na osobę,

brak ciepłej wody w celach mieszkalnych,

przysłonięte plastikową pleksą okna które wraz z brakiem wentylacji cel, skutkowały nadmiernie wysoka temperaturą w celach, w dni upalne,

nienależyte wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych dla użytku osadzonych,

nadmierne ograniczenie korzystania z łaźni,

niedostateczne wyżywienie, skutkujące odczuwaniem głodu przez powoda,

brak odpowiedniej opieki lekarskiej.

Zdaniem sądu pierwszej instancji odnośnie warunków panujących w celach, to owszem mogą pojawiać się problemy z właściwą wilgotnością i temperaturą powietrza, ale nie są to uciążliwości ponad dopuszczalną miarę, wywoływane w celu pogorszenia stanu zdrowia osadzonych. Pozwany wykazał, iż ww. areszt dysponuje wentylacją grawitacyjną. Nie jest to co prawda wentylacja z użyciem klimatyzatorów i nie daje tych samych efektów, zwłaszcza w okresach letnich gdy z uwagi na temperaturę powietrza zaburzona zostaje jego cyrkulacja w tychże przewodach wentylacyjnych, jest to jednak metoda powszechnie stosowana w polskim budownictwie. Jak zresztą zauważył pozwany, odpowiednie funkcjonowanie ww. wentylacji jest też uzależnione od regularnego wietrzenia cel poprzez otwieranie okien. Ponadto

brak było przekonujących dowodów, że powód przebywał w warunkach, w których nie była zachowana norma metrażu przypadająca na jednego osadzonego. Z przedstawionych dowodów wynika ponadto, że powód miał w ww. areszcie dostęp do opieki lekarskiej, natomiast fakt oczekiwania, trudno uznać, za ograniczenie dostępności tej opieki.

Wszak także dla osób przebywających na wolności, dostęp do opieki lekarskiej jest ograniczony, a zastosowanie odpowiednich leków jest uzależnione od dolegliwości pacjenta. Niewątpliwie działania medyczne względem powoda były podejmowane. Jak wykazało postępowanie uciążliwości wynikały z niedogodności z faktu odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach zakładu zamkniętego.

Dieta więzienna była dla wszystkich, nie świadczyła o niehumanitarnym traktowaniu powoda. Istnienie w Zakładzie Karnym w (...) aż 17 rodzajów diet, układanych przy udziale personelu medycznego świadczy o wystarczającym zróżnicowaniu i indywidualizowaniu więziennego menu. Natomiast pozostałe ograniczenia praw i wolności, na które uskarża się powód są typowe dla osób odbywających karę pozbawienia wolności.

Wynikają one bezpośrednio z ustawy oraz z aktów wykonawczych i jako takie nie mogą być rozpatrywane i oceniane jako naruszające jakiegokolwiek jego dobra osobiste. Z samej, bowiem istoty osadzenia wynika, iż stosowane jest ono wobec osób naruszających prawo i stanowić winno - jako kara - nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności. Rzeczą oczywistą jest, że pobyt w celach nie stanowi możliwości normalnej egzystencji. Jak stwierdził bowiem Sąd Najwyższy, o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegających np. na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych, bowiem dla wielu ludzi nie odbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Sąd ten podziela również pogląd, iż jednostka penitencjarna nie jest miejscem, w którym osadzony powinien oczekiwać udzielenia mu pomocy i roztoczenia nad nim opieki w zakresie większym aniżeli przysługująca mu od instytucji państwowych na wolności. Skoro, do naruszenia dóbr osobistych powoda nie doszło, a pozwany podejmował działania zgodnie z obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa i nie dopuścił się zaniechania konkretnych obowiązków prawnie uregulowanych, to roszczenie powoda o zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. oddalono.

Podkreślił też sąd pierwszej instancji, że powód nie wykazał ani też nie uzasadnił wysokości samego żądanego roszczenia. Tymczasem zgodnie z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Z powołanego przepisu wynika jedna z naczelnych zasad procesu sądowego polegająca na tym, że dowód wykazania prawdziwości określonego faktu obciąża tego, kto się na dany fakt powołuje dla uzasadnienia dochodzonego przed sądem prawa. Ciężar udowodnienia okoliczności przytoczonych przez powoda w uzasadnieniu treści pozwu spoczywał więc na powodzie. Strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Niezrealizowanie przez stronę wspomnianego „obowiązku”, naraża ją na niekorzystne skutki procesowe swoich działań, w postaci przegrania procesu sądowego. Twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności w rozumieniu art. 227 k.p.c., powinno być udowodnione przez stronę zgłaszającą to twierdzenie. Ponadto zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, rzeczą Sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zamierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, których wykazanie obciąża strony procesu, stosownie do treści art. 232 k.p.c.

Zatem sąd pierwszej instancji powództwo oddalił. Jednocześnie na mocy art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu należnymi stronie pozwanej.

Od wyroku tego wniósł apelację powód.

Zaskarżył wyrok w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zrzucił:

1. Naruszenie prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy:

a) art. 248 § 1 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, co skutkowało brakiem zobowiązania pozwanego do przedłożenia dokumentów wyszczególnionych w pozwie, choć stanowiły one fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie, metraż, wyposażenie cel, wykaz pomieszczeń przeznaczonych do korzystanie przez osadzonych, jadłospisu obowiązującego w zakładzie karnym,

b) art. 232 k.p.c. polegające na błędnym przyjęciu, iż powód nie wykazał dowodów na stwierdzenie faktów, z których wywodził skutki prawne,

c) art. 233 k.p.c. przez nieuwzględnienie za wiarygodne zeznań powoda dotyczących naruszenia jego dóbr osobistych podczas odbywania kary pozbawienia wolności podczas gdy w łazni nie było elementarnego wyposażenia potrzebnego do odbycia kąpieli, czas kąpieli wynosił 5 minut, podczas brania kąpieli powód był popędzany przez pracowników służby więziennej, kąciaki sanitarne były zbyt małe aby powód mógł z nich korzystać, w celach była wilgoć i nieprzyjemny zapach, duchota, metraż wynosił 2m² na osobę, posiłki nie posiadały odpowiedniej kaloryczności,

2. naruszenie prawa materialnego, a to art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż pozwany wykazał brak bezprawności.

Domagał się uzupełnienia postępowania dowodowego poprzez zobowiązanie dyrektora pozwanego zakładu do przedstawienia dokumentów przedstawiających:

metraż cel w jakich przebywał powód oraz ilość osadzonych, informacji w jakich godzinach była ciepła woda i światło w celach, wykaz i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do korzystania przez osadzonych, jadłospisu obowiązującego w czasie pobytu powoda w jednostce penitencjarnej, danych współosadzonych z powodem, wraz z podaniem okresów w jakich powód przebywał z nimi w celach.

Powołując się na powyższe domagał się zmiany wyroku i uwzględnienia powództwa w całości.

W toku postępowania apelacyjnego, w dniu 10 marca 2020r. pełnomocnik powoda wniósł pismo procesowe, w którym domagał się zobowiązania pozwanego do przedłożenia kolejnych dokumentów, o które nie wnioskował wcześniej, powód złożył też szereg obszernych pism procesowych, wraz z szeregiem wniosków dowodowych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda zasadna nie jest zatem nie może odnieść skutku. Wbrew podnoszonym przez skarżącego zarzutom zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, że pozwany swym bezprawnym zachowaniem naruszył dobra osobiste powoda w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji na podstawie dokumentów, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała, a przede wszystkim zeznań świadków: K. L., K. K. (2) i M. T., Sąd Apelacyjny podziela albowiem brak jest podstaw do kwestionowania ich prawdziwości. Podnieść należy, iż skarżący także takiego zarzutu nie składał.

Jeśli idzie o wnioski dowodowe składane przez powoda i jego pełnomocnika w pismach procesowych składanych w toku postępowania apelacyjnego, to wnioski te jako spóźnione Sąd Apelacyjny pominął, były bowiem składane dopiero w toku postępowania apelacyjnego (art. 381 k.p.c.). Jeśli zaś idzie o wnioski dowodowe składane w pozwie, to uwzględnić należało jedynie wniosek dotyczący zobowiązania pozwanego do przedłożenia dokumentacji dotyczącej metrażu, wyposażenia i ilości osób w celach, jakie zajmował powód przebywając w pozwanym zakładzie karnym. Pozwany do pisma z dnia 27 lipca 2020r. dołączył notatkę służbową obrazującą w jakich celach przebywał powód, w jakim okresie, ile w celi przebywało osób, jaki był metraż celi, a także jakie było jej wyposażenie. Dane tam podane nie były przez powoda kwestionowane. Z dokumentacji tej wynika, iż spełnione zostały normy zapewnienia 3m² powierzchni celi na jednego osadzonego, a nadto że cele te zawierały podstawowe wyposażenie.

Pozostałe wnioski dowodowe zawarte w pozwie słusznie nie zostały przez sąd pierwszej instancji uwzględnione. Nie miał pozwany obowiązku podawania powodowi danych osobowych oraz adresów osób, z którymi powodów przebywał w celach oraz okresu kiedy z tymi osobami przebywał. Powód nie wskazał nawet w jakim celu domaga się zobowiązania pozwanego do podania tego typu danych. Nie było też podstaw do zobowiązania pozwanego do przedłożenia jadłospisu obowiązującego w pozwanych zakładzie przez cały okres pobytu w niej powoda. Okoliczności dotyczące jadłospisu zostały bowiem wystarczająco wyjaśnione zeznaniami św. K. K. (2) – funkcjonariusza pracującego w dziale kwatermistrzowskim jako szef kuchni i zajmującego się kontrolowaniem jadłospisu oraz dołączoną notatką służbową. Jadłospis ustalany jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2003r. w sprawie określenia wartości dziennej normy wyżywienia oraz rodzaju diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych, zgodnie z § 2 pkt 1 tegoż rozporządzenia osadzony otrzymuje wyżywienie odpowiadające danej wartości dziennej według przysługującej mu normy wyżywienia lub rodzaju diet. Dzienna norma wyżywienia wynosi co najmniej 2800 kcal dla osadzonych poniżej 18 roku życia i 2600 kcal dla pozostałych osadzonych, w diecie białko stanowi 10-15%, tłuszcze 30% a węglowodany 50-65%, a dietę układają dla osadzonych: lekarz lub pracownik służby zdrowia oraz szef kuchni, uwzględniając: składniki odżywcze i kaloryczność posiłków, ilość warzyw w posiłkach, urozmaicenie, zdolności produkcyjne kuchni i fachowe przygotowanie kucharzy. Zeznania świadka zasługują na wiarę, nie mogą ich podważyć zeznania powoda, w których twierdził jedynie, iż wydawało mu się, że posiłki nie są wystarczająco kaloryczne. Powód przyznał też, że na jego prośbę zmieniono mu dietę na wegetariańską ale też mu nie odpowiadała. Nie było też podstaw do zobowiązania pozwanego do przedłożenia dokumentacji przedstawiających wykaz i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do wspólnego korzystania przez osadzonych takich jak miejsca do odbywania spacerów, jadalni, świetlicy. Powód w swoich zeznaniach powiedział, iż „spacerniak” mu odpowiadał. Innych zarzutów dotyczących miejsc do wspólnego pobytu osadzonych nie zgłaszał. Nie było też podstaw do zobowiązania pozwanego do przedstawienia w jakich godzinach dostępna była ciepła woda i światło w celach. Podczas przesłuchania pozwany powiedział, iż dostęp do ciepłej wody był wystarczający. Jeśli idzie o oświetlenie cel to pozwany wyjaśnił, iż w pawilonie (...) w celach wieloosobowych oświetlenie zapewniają dwie świetlówki o mocy 36 W, a oświetlenie kącika sanitarnego stanowi jedna żarówka o mocy 40 W, a że oświetlenie cel pawilonu (...) jest włączane i wyłączane z zewnątrz przez oddziałowego pełniącego służbę na oddziale, jednakże oświetlenie kącików sanitarnych jest zamontowane wewnątrz każdej z cel, co pozwala osadzonym na dokonywanie czynności higienicznych, umożliwia też czytanie książek. Jeśli chodzi o zarzut zasłoniętych przez plastikową pleksę okien, to przesłany ten są elementem zabezpieczeń techniczno-ochronnych, o których mowa w §31 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1804). Jednocześnie te zabezpieczenia zapewniają osadzonym odpowiedni dostęp do powietrza i światła, z uwagi na to, iż nie blokują one możliwości otwierania i uchylania okien. Jak wynika z zebranego materiału dowodowego pawilon (...) posiada wentylację grawitacyjną i drożne przewody kominowe (k. 14 – verte w zw. z k. 27-30), które przy prawidłowym korzystaniu z okien i wentylowaniu pomieszczeń umożliwiają zapobiegnięcie powstawaniu nieprzyjemnych zapachów, zagrzybień i zawilgoceń (k. 14 – verte). W celach wieloosobowych w których przebywał pozwany, kąciki sanitarne były zabudowane i wyposażone w drzwi, zapewniając osadzonym nieskrępowane korzystanie z urządzeń sanitarnych. Z kolei jeśli chodzi o kwestię kąpieli to zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. z 2016 r. poz. 2231), osadzonym należy zapewnić możliwość skorzystania z ciepłej kąpieli raz w tygodniu, natomiast powód podczas przesłuchania przyznał, iż miał zapewnioną możliwość skorzystania z ciepłej kąpieli dwa razy w tygodniu. Osadzonym zapewnia się odzież więzienną, zgodnie z normami określonymi w rozp. MS z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, nadto odzież ta podlega wymianie oraz praniu, a osadzeni co miesiąc otrzymują indywidualne środki higieny (w tym proszek do prania) zgodnie z normą oraz posiadają w celach suszarki mocowane do ścian (k. 15). Z dokumentacji medycznej, a to książeczki zdrowia powoda oraz z notatki służbowej lekarza więziennego A. S. z 6 września 2019r. wynika, iż powód był miał dostęp do lekarza, a dolegliwości które zgłaszał były leczone.

Wbrew zarzutom skarżącego w okolicznościach niniejszej sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, że podczas pobytu powoda w pozwanym zakładzie karnym zostały naruszone dobra osobiste powoda w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia.

Na wstępie wskazać trzeba, że istotnie przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. przewiduje możliwość przyznania zadośćuczynienia w razie naruszenia dobra osobistego, a prawo człowieka do poszanowania godności, wyrażającej się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi, dotyczy wszystkich aspektów życia osobistego człowieka i obejmuje także taką jego sferę, która jest związana z pozbawieniem wolności. Nadto zgodnie z Konstytucją, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności oraz praw człowieka i obywatela i jest nienaruszalna (art. 30); nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu (art. 40) i każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny (art. 41 ust. 4). O tym, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu jest mowa także w art. 3 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.). Według art. 7 i 10 międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1996 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167, 169), nikt nie będzie poddawany torturom lub okrutnemu, nieludzkiemu albo poniżającemu traktowaniu lub karaniu, a każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Wzmocnieniu ochrony osób pozbawionych wolności przy użyciu środków pozasądowych o charakterze zapobiegawczym w formie wizytacji służą postanowienia Europejskiej konwencji o zapobieganiu torturom oraz nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu sporządzonej w Strasburgu w dniu 26 listopada 1987 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 46, poz. 238 ze zm.). Także artykuł 1 k.k.w. stanowi, że kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego oraz że zakazuje się stosowania tortur lub nieludzkiego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. Zatem istotnie osoba pozbawiona wolności przez sam fakt uwięzienia nie traci podstawowych praw gwarantowanych przez Konstytucję i akty prawa międzynarodowego. Jednocześnie podkreślić trzeba, że odczuwanie pewnego dyskomfortu jest związane z samą istotą odbywania kary izolacyjnej, a wynika z samego ograniczenia w sferze prywatności, brakiem swobody dokonywania wyborów, koniecznością przebywania w towarzystwie innych, przypadkowych osób, świadomością izolacji i perspektywą dalszego jej trwania. Zatem o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegających np. na niższym od oczekiwanego standardzie celi lub urządzeń sanitarnych, dla wielu bowiem ludzi nieodbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Odbywający karę pozbawienia wolności nie może oczekiwać warunków zbliżonych do domowych, czy też warunków jakie są zapewniane w hotelach lub pensjonatach. Godność skazanego przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeżeli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2010 r., IV CSK 449/10, niepubl.). Jedynie wówczas, gdy warunki odbywania kary przybierają formy poniżenia, dokuczenia czy znęcania się albo gdy pozbawiają skazanego podstawowych warunków godziwej egzystencji, można by je uznać za naruszające dobra osobiste w rozumieniu art. 23 k.c.

Podsumowując aby ocenić czy doszło do naruszenia dóbr osobistych, powinien być poddany ogół badaniu całokształt uwarunkowań związanych odbywaniem kary pozbawienia wolności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego trafnie przyjął, w okolicznościach niniejszej sprawy, sąd pierwszej instancji, iż warunki panujące w pozwanym zakładzie nie naruszyły dóbr osobistych pozwanego w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia.

Powód wskazywał, iż jego godność została naruszona, gdyż przebywał w celach o metrażu mniejszym niż 3 m² na osobę, sama konstrukcja cel uwłaczała jego godności, gdyż z powodu plastikowej pleksy zasłaniającej okna, podczas upałów i słonecznych dni w celach robiło się duszno i nazbyt ciepło, że kąciki sanitarne z uwagi na swe rozmiary nie zapewniały osadzonemu intymności i nie pozwalały na zachowanie godności, były też niedostatecznie

wyposażone, z uwagi na brak półek czy szafki, na której można by było odłożyć potrzebne przybory. Zarzuty te są chybione, albowiem jak wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego cele spełniały wymóg 3 m² powierzchni na osobę, zamontowanie plastikowej osłony jest konieczne i podyktowane względami bezpieczeństwa, umożliwiała jednakże otwieranie okien, cele można było przewietrzyć, a wentylacja grawitacyjna spełniała swoje zadanie, kąćki sanitarne były odpowiedniej wielkości, były zamykane i gwarantowały intymność powodowi i innym osobom przebywającym razem z nim w celi, a cele były wyposażone w podstawowe sprzęty. Zarzutów, że w celi nie było ciepłej wody oraz, że była zbyt mała przestrzeń spacerowa, sam pozwany nie potwierdził, podczas przesłuchania zeznając, iż ciepła woda była cały czas, a spacerniak był w porządku. Wbrew zarzutom powoda cele były właściwie oświetlone, w kąćkach sanitarnych można było zapalać światło przez całą noc, natomiast faktu, iż w nocy wyłączano górne oświetlenie, jak twierdził powód o północy lub o pierwszej w nocy, nie sposób interpretować jako naruszanie godności powoda. Kąpiele odbywały się zgodnie z obowiązującymi przepisami dwa razy w tygodniu, nie ma też podstaw do podzielenia zarzutu powoda, iż nie był w stanie utrzymać odzieży w higienicznym stanie. Podawane powodowi jedzenie, jak i jego kaloryczność także była zgodna z obowiązującymi przepisami. Powód miał też dostęp do lekarza i właściwego leczenia zgłaszanych dolegliwości. Sam fakt, iż powód oczekiwał w czasie pobytu w zakładzie karnym wyższego standardu warunków sanitarnych, lepszego wyżywienia czy większej ilości rozrywek nie powoduje, że można zarzucić pozwanemu naruszania godności powoda. Warunki odbywania kary w pozwanym zakładzie były zgodne z obowiązującymi w tym przedmiocie przepisami prawa, powód był traktowany w sposób humanitarny, z poszanowaniem jego godności, nie sposób przyjąć aby w stosunku do powoda dopuszczano się nieludzkiego albo poniżającego traktowania.

Podsumowując, nie ma podstaw do przyjęcia aby podczas odbywania kary naruszono dobra osobiste powoda w stopniu uzasadniającym przyznanie mu zadośćuczynienia, zatem trafnie sąd pierwszej instancji powództwo oddalił.

Apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw należało zatem oddalić na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach należnych pełnomocnikowi powoda z urzędu orzeczono na mocy § 14 punkt 26 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3.10. 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

O kosztach należnych pozwanemu orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. oraz §8 pkt 26) w zw. z §10 ust. 1 pkt 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. i odstąpienia od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego należnymi stronie pozwanej. Sama trudna sytuacja materialna powoda nie jest wystarczająca do zastosowania art. 102 k.p.c., powód nie może się też powoływać na subiektywne przekonanie o zasadności powództwa albowiem znał motywy którymi kierował się sąd pierwszej instancji oddalając powództwo i decydując się na wniesienie apelacji musiał liczyć się z obowiązkiem zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi.

SSA Ewa Jastrzębska	SSA Roman Sugier	SSO del. Tomasz Tatarczyk
---------------------	------------------	---------------------------